

“SE EFTER LJUSET I ÖSTER”

Mats Hamreby, Akita Nytt Nr.36, Mars 1989

Under den dryga vecka i Dr Mitsuhiro Fukuda * var här förra våren (1988) blev det många tillfällen för flera av oss i AIS att prata med honom om hundar i allmänhet och om akitor i synnerhet. Att kort sammanfatta vad han i olika sammanhang framförde av faktauppgifter, synpunkter, värderingar och åsikter låter sig inte göras så lätt. Några teman återkom dock.

Något om olika raser. Dr Fukuda påpekade att vi i väst genomgående verkar ha svårt att förstå hur de japanska raserna ska se ut. Denna svårighet menade han grundar sig inte bara i det att vi har helt olika språk. Dr Fukuda berättade att det av tradition också finns ett helt annat sätt att dela in hundraserna än det vi är vana vid i väst. Detta har orsakat en hel del förvirring kring de japanska raserna. Oklarheter som fortfarande finns i form av sammanblandningar mellan raser och felaktigheter i rasbeskrivningar. Blä kunde dr Fukuda peka ut flera felaktigheter i de rasböcker vi idag använder vad gäller de japanska raserna.

I Japan talar man om de tre egentliga japanska hundraserna, nämligen: Chin. Tosa inu och “Den japanska hunden” - Nippon Inu. De två första lägger vi åt sidan i detta sammanhang. “Den japanska hunden” är alltså rasen. Denna ras delas sedan in i olika undergrupper. Denna indelning är inte helt enkel att förstå för våra västerländska hjärnor. Vi är ju oftast vana med en ganska enkel, hierarkisk indelning med rasgrupper (ex. spetsar) som består av enskilda raser, som i sin tur möjligtvis kan delas in i någon ytterligare undergrupp beroende på ex. hårlag.

I Japan verkar flera olika indelnings grunder hela tiden användas parallellt. Ibland delas rasen Nippon Inu upp i undergrupper beroende på storlek, ibland efter användningsområde, ibland efter vilken folkgrupp som haft hunden och ibland utifrån vilket geografiskt område hunden kommer ifrån. För att krångla till det ytterligare så använder man nu också vår västerländska indelning - ibland. Dvs att man delar in rasen i raser.

Idag verkar det vara vanligast att dela upp Nippon Inu i undergrupper utifrån storlek. Sålunda kallas “den japanska hunden” om den är stor för Akita. Mellanstorleken kallas ibland bara för “jakthundar” men delas oftast in i undergrupper utifrån geografiskt ursprung. Mest kända är Kyushu, Shikoku och Hokkaido. Små hundar av “den japanska rasen” kallas Shiba.

Men utifrån japansk synvinkel rör det sig, enligt dr Fukuda, om en ras med en stort sett gemensam rasstandard där den avgörande skillnaden utseendemässigt är storleken.

Något om historia. Akitan är paradoxalt nog både en urgammal och en mycket ung hundras. “Den store japanska hundens” dvs akitans historia är intressant och fantasieggande men i huvudsak betydelsefullt för att skapa en ”mytologi” runt rasen. “Den japanska rasen” är urgammal och det har mycket länge funnits stora hunder inom den. I sin nuvarande form kan dock rasens (här: Akitans) historia sägas börja under mitten av 1800-talet när stora hundar av “den japanska rasen” korsas med Tosa inu.

Akitan har varit nära utrotning två gånger under 1900-talet. Efter att länge varit ett stängt land, öppnades Japan för västvärlden under 1800-talets senare del. Ett enormt intresse för det europeiska spred sig i Japan. Detta kom också att gälla de europeiska hundraserna. En mängd nya raser importerades till Japan. Eftersom akitan vid denna tid användes flitigt som kamphund försökte man allt oftare att med hjälp av de nya raserna öka både dess storlek och dess “prestanda”. Andra ville framför allt förbättra hundarnas jaktegenskaper och korsade in olika europeiska jakthundar. Detta korsande kulminerade under seklets första tre decennium. De japanska raserna blandades upp i sådan grad att de nära på upphörde att existera. Framför

allt kom detta att gälla akitan. Det finns många exempel från denna tid på korsningar mellan akita och schäfer och akita och st. Bernhard, ja även akita och pointer.

Efter en tid kom dock en motreaktion mot det västerländska inflytandet. Detta kom även att gälla hundaveln. Så under inflytande av bla nationalistiska strömningar, startades på flera håll försök att återskapa "den japanska hunden" i dess olika storlekar. Att akitan 1932 blev utnämnt till naturhistoriskt monument var ett uttryck för detta. Flera föreningar, bla Akita Inu Hozonkai, bildades för att stödja dessa strävanden. Den kanske mest kända uppfödaren från denna tid var Ichinoseki. Knappt några renrasiga akitor lär ha funnits och i syfte att närma akitan den standard som fanns för de japanska raserna så användes i många linjer "den mellanstora japanska hunden" och då i huvudsak Kyushun. Denna ras hade, tack vare att den användes som jakthund i ofta isolerade provinser, klarat sig undan de värsta "korsnings-experimenten". Kyushun gör sig än idag påmind, framförallt i visse linjer, genom att det då och då dyker upp små hundar.

Omkring 1940 var man på god väg att ha lyckats med att få fram en bra akita i Japan. Så kom kriget. Detta kom att innebära det andra store hotet mot rasen. Akitan är en stor hund som äter mycket. För mycket för ett land i krig. Akitan har en stor och varm päls. En päls som kan användas för att värma frusna soldater. Dessa två anledningar låg bakom en systematisk klappjakt på akitor under krigsåren. Speciella hundfångare kom till byer och städer och klubbade ihjäl alla hundar. Få akitor överlevde.

Efter kriget återupptog ett antal uppfödare arbetet med att försöka rädda rasen. Nu var utgångspunkten om möjligt ännu sämre än den varit under förkrigstiden. Somliga menade att rasen var utdöd. Landet dammsögs dock på allt som kunde tänkas likna akita. Kraven var i början låga. För att få användas i avel räckte det med att hunden skulle ha ringlad svans och upprättstående öron. Detta innebar att man var tvungen att tillåta mycket stora variationer vad gäller ex typ och färg. Målet var dock hela tiden klart: att återskapa den stora japanska hunden.

I slutet av 40-talet och början av 50-talet utkristalliserade det sig så småningom några huvudtyper, linjer av akitor. Dewa kom under några år bli den dominerade typen. Den hade, enligt dr Fukuda, en bra och kraftig benstomme men var elltför "lös i skinnet och sladdrig i muskulaturen". Alltför många icke-japanska hundar av mastifftyp fanns i bakomliggande linjer. Speciellt olyckligt var det, enligt dr Fukuda, att Dewahunden Kongo-Go kom att få sådan popularitet och stor användning i aveln. Denna hund var behäftad med många anlag för exteriörfel och ärftliga defekter och man arbetar idag fortfarande med att få bort dessa. Redan 1955 var dock Dewan i stort sett borta ur aveln och hunder av den typ Ichinoseki fött upp kom åter att bli vanliga.

Enligt dr Fukuda, som under sitt liv följt uppbyggnaden av rasen, har man nu först under de senaste 15-20 åren börjat få en stabil och bra aktiastam i Japan. Han beklager att akitan kom att exporteras innan den stabiliserats som ras och att många av de första exporthundarna var av sekunda, sk "pet-shop", kvalitet. Faktorer som enligt dr Fukuda fått förödande konsekvenser för akitastammen i ex USA.

Något om sjukdomar, defekter och andra tråkigheter. Den linje som framför andra är belastad med sjukdomar och defekter är den som stammer efter Kongo-Go. Här återfinns man den högsta frekvensen av de rasty piska sjukdomarna men också vissa defekter och sjukdomar typiska för linjen.

Vad gäller långhårshundar var dr Fukuda erfarenhet att valpar som har fått långt hår också blir långhåriga som vuxna. Någon fällning av lång valp-/unghundspäls kände han ej till.

Bland dagens akitor i Japan finns problem med både höftledsdysplasi och entropion. Däremot ansåg dr Fukuda att PRA inte var speciellt utbredd.

I Japan har man av tradition ett annat sätt att se på hund och hundhållning. Vilket bla får till följd att omfattningen av de veterinärmedicinska insatserna för hunder är minimala jämfört med här i Sverige. Följaktligen förekommer inte några "bekämpningsprogram" mot ärftliga defekter ej heller är det vanligt förekommande med röntgenundersökningar eller liknade av hundar. Veterinärernas huvuduppgiften verkar vara att i akuta situationer "lappa ihop" trasiga hundar.

Något om hur en bra akita ska vara. En akita av god typ skall ha något kattlikt över sig. Den ska vara smidig och mjuk men samtidigt kunna bli hård som en stålfjäder. Allt för många akitor idag har, i dr Fukudas ögon, ett alltför lufsigt och björnlikt utseende och sätt.

I Japan föredrar man röda och tigrerade hundar men även vita godkänns. Om hunden har flere färger ska det inte vara för stora kontraster. Runt munnen ska det vara vitt, undantaget mörkt tigrerade hundar som får vara mörka även där. Mörk mask hos ljusa hundar är helt felaktigt enligt dr Fukuda.

Pälsen ska vare från kroppen utåtstående och inte liggande. Pälskvaliteten får inte vara för mjuk utan ett viss "strävhet" ska kännas. Pälsen får inte heller vara för blank vilket man enhelt dr Fukuda ser på hundar med för mjuk päls. Täckhåren skall ha tre färgzoner. Längst in mycket ljus, i mitten röd eller mörkt färgad och topparna åter mycket ljusa.

Svansen är viktig för att den, om den är riktigt buren, bidrar till den stolta hållningen och till balansen i utseendet. Den får inte bara ligga på ryggen. Den ska vara ringlad - men inte för hårt. Den ska bilda ett hål som "går att se igenom".

Huvudets utseende, med de små sneda ögonen och de inte allt för stora, rätt lutade (framåt och med topparna riktade lite mot varandra) och något kupade öronen, var något dr Fukuda ofta återkom till.

En annan återkommande synpunkt var att i aveln undvika hundar med "för löst skinn". Huden på hunden ska nästan strama över muskler och ben. Därav följer att det inte heller får finnas rynkor i ansiktet, inte ens "då den lystrar". Likväl ska läpparna vara strama.

Något om dagens japanske akita. I dagens Japan används akitan mest som vakthund och utställningshund. Bruks- och lydnadsarbete i den form vi känner till förekommer knappast.

Dr Fukuda ansåg att den japanske akitan idag befinner sig i en viss nedgångsperiod. För ca 10 år sedan hade den sin höjdpunkt kvalitetsmässigt. Enligt dr Fukuda är en av orsakerna till nedgången att det under den senaste tiden kommit in allt för mycket ekonomiska intressen i aveln och utställningsväsendet i Japan.

Den japanska akitan är enligt dr Fukuda ofta något för spensligt byggd. Benstommen är ibland något för klen och hundarna kunde vara genomgående något större.

Något om Fukudas syn på våra västerländska akitor. Även om dr Fukuda ej varit utanför Japan tidigare så hade han en klar bild av akitan i den övriga världen. Han berättar att man bland de japanska domarna ofta diskuterar rasens utveckling i olika länder.

Han anser att vi i dag har två raser, den japanska akitan och den amerikanska akitan. De amerikanska hundarna har utvecklats ur importörer som kom till USA kring mitten av 50-talet och är ganska genomgående av den tyngre Dewa-typen. Inom den amerikanska akitastammen menade dr Fukuda att man kan se många mycket bra hundar men att man inte bör kalla dem för japanska akitor. De är enligt dr Fukuda av en annan ras.

De akitastammar som finns i Europa är inte lika enhetliga. Här finns en mycket större bredd och blandning av typer. Bilden påminner mycket om den i Japan för 20 - 30 år sedan, dvs situationen innan rasen stabiliserat sig. Dette anser han också gäller för Sverige. Dr Fukuda beskrev det vid ett flertal tillfällen som om han blev förflyttad tillbaka i tiden när han såg våra hundar.

De råd dr Fukuda ville ge oss var, inte överraskande, att vi mer skulle rikta in oss på att få fram en bra japansk akita. Även om det kommer att ta lång tid, så menade han att det långsiktiga målet måste vara för oss att närma oss ur ursprungslandets hundtyp.

Tyckte han då, bara att vi hade skräp hunder? Inte alls. För även om han tyckte att den amerikanska typen dominerar hos oss så talade han bla uppskattande om den kraftiga benstommen hos våra hundar. Dr Fukuda hoppades på att vi skulle bestämma oss för en större tydlighet vad gäller typen. Han trodde också att en genomtänkt avel med japanska och nordiska hundar skulle på sikt kunna ge mycket bra akitor.

* Dr. Mitsuhiko Fukuda är mycket aktad och respekterad som domare och hundexpert i Japan. En aktning som kommer från olika läger i den japanska hundvärlden. Som ett uttryck för detta så brukar han engageras som domare på större utställningar både av japanska kennelklubben och av de föreningar som verkar för att bevara de japanska raserna.

Dr. Fukuda blev domare redan vid 18 års ålder. Då först för dobermann och schäfer och vid 20 års ålder blev han sk. Allrounddomare. Han utbildade sig först till läkare men bytte sedan bana och doktorerade i veterinärmedicin. Var på 50-talet med och valde ut hundar till den uppmärksammade expeditionen till sydpolen. Dr. Fukuda har en mycket lång erfarenhet som uppfödare. Under tidigare år framför allt av brukshundsraser och terriers men har även fött upp samtliga japanska raser. Han har allt mer kommit att intressera sig för de gamla japanska raserna. Föder för närvarande upp shiba-inu. Har nu ett 60-tal shibor och hans kennel producerar ca 1000 shibor per år. Har till helt nyligen haft en hundaffär och drivit ett mindre djursjukhus just utanför Tokio. Sonen har nu tagit över ansvaret för allt detta. Det är nu därför för första gången möjligt för dr. Fukuda att åka utomlands.